

SAVET
ZA ŠTAMPU

Brzo, besplatno, pravično.

Poštovanje Kodeksa novinara Srbije
u dnevnim novinama u tekstovima
o deci

1. jul - 30. novembar 2020.

#TrustInMediaSEE

IZVEŠTAVANJE O DECI

MONITORING IZVEŠTAVANJA O DECI U PERIODU 1. JUL – 30. NOVEMBAR 2020.

Na osnovu višegodišnjeg posmatranja dnevnih listova u kontekstu izveštavanja o deci i maloletnim osobama - sasvim se slobodno može doneti zaključak da broj tekstova u kojima su prekršena prava deteta ne zavisi od profesionalizma ovog ili onog medija, već isključivo od okolnosti i izbora tema kojima će se medij baviti. Uz izuzetak listova Danas i Politika, svi dnevni listovi krše prava deteta i otkrivaju identitet maloletnih osoba, s tim što oni kod kojih beležimo manje prekršaja u izveštavanju o deci, naprosto ređe obrađivali teme u kojima se deca pojavljuju.

Najviše tekstova odnosi se na izveštavanje o saobraćajnim nesrećama, pri čemu se ne vodi računa o skrivanju identiteta žrtava – bilo da su žrtve deca, bilo da su žrtve odrasli čija su deca preživela udes.

Identitet se ne skriva ni u drugim tragedijama u kojima su deca stradala (utapanjem, na primer). Pisanje nije uvek ujednačeno – sve češći su slučajevi u kojima je vidljiv pokušaj skrivanja identiteta deteta, ali je ipak ostavljeno dovoljno podataka da se može posredno rekonstruisati identitet.

Tabloidi često gotovo sladostrasno izveštavaju o detaljima nesreće i patnji roditelja čija su deca stradala, a stiče se i utisak da je taj oblik „lešinarenja“ naročito intenzivan kada je reč o tragedijama čiji su akteri pripadnici nižih socijalnih slojeva ili nacionalnih manjina (Romi). Slučaj ovog tipa, u kojem se Savet za štampu i javno oglasio, jeste pogibija dečaka koji je na stanici ispao iz autobusa, a čijim su roditeljima i rodbini novinari dolazili na vrata, proganjali ih da im daju izjave i na kraju čak izmislili (!) izjavu njegove bake. Savetu se neformalno i preko posrednika obratila porodica koja je tražila zaštitu od ovakve prakse.

Prisutna je i obrnuta tendencija - da se isto tako sladostrasno opisuju detalji pogibije roditelja, u nesrećama u kojima su deca ostala živa. Važno je napomenuti da je ta situacija profesionalno vrlo diskutabilna: s jedne strane, nije ni u kakvom javnom interesu da se izveštava o svakom detalju; s druge, te i takve tekstove čitaće preživela deca, njihovi drugari, rodbina. Time se itekako narušava intima i stabilnost deteta. Krajem jula, recimo, mediji su izvestili da su „deca vrištala dok im je voz ubijao roditelje“, da su „deca dozivala mrtve roditelje“, ali i da je majci „otkinuta glava“.

Osim saobraćajnih nesreća, u periodu od jula do decembra 2020. česta tema bili su slučajevi pedofilije i drugih formi zlostavljanja dece. Izveštavajući o tome, mediji su kao i do sada bili skloni da objavljuju identitet osumnjičenog - bilo direktno (navođenjem imena i prezimena), ili indirektno (objavlivanjem fotografije kuće, navodima o zanimanju, nadimku, mestu zaposlenja, itd). Samo po sebi, otkrivanje identiteta osumnjičenog jeste kršenje prava na pretpostavku nevinosti, ali u ovom kontekstu situacija je još gora, zato što se time najčešće otkriva i identitet žrtve, njena privatnost, a posledično utiče i na dalji kvalitet njenog života. Tako je, recimo, u tekstu „Očuh pokušao da siluje autističnog dečaka formalno sakriven identitet, ali je objavljena

fotografija na kojoj je majka jasno prepoznatljiva - time je, naravno, automatski otkriven ne samo identitet počinioca, već pre svega identitet žrtve.

Poseban profesionalni izazov jesu deca poznatih ličnosti, o čijoj privatnosti mediji uopšte ne vode računa. To se donekle može objasniti činjenicom da sami poznati roditelji na društvene mreže postavljaju ne samo fotografije, nego i detalje svakodnevice svoje dece, ali bi mediji ipak trebalo da sa dužnom pažnjom prilaze takvim informacijama. Sve postaje još mnogo gore u situacijama kada se poznati roditelji razvode: u praktično svakom od tih slučajeva, roditelji su se „preko dece“ prepirali po medijima, navodno se trudeći da „isteraju pravdu“ ne zbog sebe, već zbog dece (!) Koliko god bili estradno zanimljivi, ovakve sadržaje ne bi trebalo objavljivati, jer sasvim direktno utiču na još neformiranu decu i na čitav njihov život. Izveštavajući o detaljima razvoda jednog poznatog estradnog para, mediji su tako objavili svojevrсни „dijalog“ roditelja: „Ćerku Lorenu nisam video godinu dana. Lažeš, imam dokaze“, ili „Darko - Ana mi ne da dete; Ana - Lažeš“.

I dalje su „živa“ dva poznata slučaja u kojima se ne vodi računa o interesu deteta – bilo da je reč o „malčanskom berberinu“, odnosno otmičaru i silovatelju čija je žrtva bila maloletna devojčica, bilo da je reč o ubistvu pevačice iz Borče, čije dete se često pominje u tekstovima. Otkrivanje identiteta deteta u takvim slučajevima nije više redovna pojava, ali i dalje postoji.

Mediji nastavljaju s teorijski dobrom praksom „zamućivanja“ lika dece o kojoj izveštavaju, ali ta procedura nije dovoljna da bi se zaštitio identitet deteta: tim pre što uz tako zamućene ili likove s trakom preko očiju, obično stoje detalji koji nesumnjivo upućuju na identitet. Kada je reč o tabloidima, izrazito je redak „problemski“ pristup izveštavanju o tragedijama, gde bi se moglo govoriti o zastupanju javnog interesa, kako bi se slična situacija u budućnosti izbegla. Umesto toga, „gađa“ se u emocije vezane za konkretan tragični slučaj, što daje razlog za zaključak da je reč o zloupotrebi u cilju privlačenja publike.